

Věstník MZd ČR, částka 12/2004

METODICKÁ OPATŘENÍ

17.

METODICKÝ POKYN K POSTUPU STANOVENÍ PEL A NPK-P LÁTEK NEUVEDENÝCH V NAŘÍZENÍ VLÁDY Č. 178/2001 SB., KTERÝM SE STANOVÍ PODMÍNKY OCHRANY ZDRAVÍ ZAMĚSTNANCŮ PŘI PRÁCI V PLATNÉM ZNĚNÍ

ZN: HEM-340-10.9.04/25387

REF: MUDr. Bohuslav Málek

K zajištění odborné pomoci orgánům ochrany veřejného zdraví vydává hlavní hygienik ČR podle §80 odst. 1 písm.a) zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, v platném znění tento metodický pokyn:

I. Stanovení přípustného expozičního limitu (PEL) a nejvyšší přípustné koncentrace (NPK-P) chemické látky a nebo prachu v pracovním ovzduší látek, pro něž nejsou tyto hodnoty uvedeny v nařízení vlády [č. 178/2001 Sb.](#), kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví zaměstnanců při práci v platném znění, náleží podle §82 odst. 2 písm. m) zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, v platném znění, krajské hygienické stanici.

II. Na základě žádosti krajské hygienické stanice Státní zdravotní ústav, Centrum pracovního lékařství odborně posoudí předložené podklady a navrhne hodnoty PEL a NPK-P.

III. Krajská hygienická stanice stanoví na základě návrhu hodnoty PEL a NPK-P rozhodnutím.

IV. Žádost o odbornou pomoc při stanovení hodnoty PEL a NPK-P v konkrétních podmínkách, obsahuje:

1. Údaje o látce:

a) název látky (podle systému Mezinárodní unie čisté a aplikované chemie - IUPAC), synonyma, sumární, popř. strukturální vzorec,

b) identifikační číslo CAS, číslo ES (Einecs, Elincs), indexové číslo, číslo RTECS apod.,

c) bod varu [°C],

d) bod tání [°C],

e) rozpustnost v rozpouštědlech polárních/nepolárních,

f) bezpečnostní list, pokud je k dispozici, zařazení látky do jednotlivých skupin podle nebezpečnosti v souladu s vyhláškou [č. 232/2004 Sb.](#), kterou se provádějí některá ustanovení zákona o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých zákonů, týkající se klasifikace, balení a označování nebezpečných chemických látek a chemických přípravků,

g) případné další závažné skutečnosti, které by mohly ovlivnit stanovení PEL (NPK-P) např. příměsí, obsah vody, pevných látek, event. rozpouštědel.

2. Charakteristiku expozice pracovníků na základě údajů o technologii a vlastnostech látky

a) formy výskytu, vzhled: plyny a páry, aerosol (uvést typ), u prachů případně disperzita, zda se jedná o produkt výchozí, meziprodukt či konečný výrobek, zda látka obsahuje příměsí, zápach apod.,

b) užití látky: technologie, charakteristika procesu, výrobní zařízení, příčiny úniku látky do pracovního prostředí, činnost pracovníků (konkrétně), při níž dochází k expozici včetně běžných údržbových prací,

c) hygienickou charakteristiku provozu po stránce faktorů, které mohou ovlivnit účinek látky (např. teplota, relativní vlhkost, současná přítomnost jiných látek),

d) počet exponovaných,

e) expozice při dané práci a její úroveň:

cesty expozice (dýchací ústrojí, kůže, zažívací ústrojí),

časové charakteristiky expozice v průběhu pracovní směny: kontinuální nebo diskontinuální, výkyvy v koncentracích, směnnost, délka směn (8 hod, 12 hod apod.),

dlouhodobější časová charakteristika expozice, v delším období-např. týden, měsíc, kampaň, výroba v šaržích (doba trvání jedné šarže, opakování v průběhu měsíce, roku), obvyklý (předpokládaný) průběh v kalendářním roce,

organizace práce, výčet a popis zvlášť rizikových operací - např. čištění a běžná údržba zařízení,

možnost expozice ostatních zaměstnanců přímo nezúčastněných v procesu zacházení s látkou během pracovních operací,

další relevantní faktory ovlivňující podmínky expozice (např. zvýšená fyzická zátěž, obtížné mikroklimatické podmínky), současná přítomnost synergicky a nesynergicky účinkujících látek (např. žádá-li se PEL nebo NPK-P pro jedno z rozpouštědel současně uvést i vyskytující se další rozpouštědla apod.),

objektivizace expozice - výsledky měření koncentrace látky v ovzduší v průběhu práce (pokud byla provedena a jsou k dispozici): průměrné celosměnové hodnoty koncentrace a jak byly stanoveny resp. vypočítány, výsledky krátkodobých měření, uvést zdroj (podniková laboratoř, kontrolní orgán apod.) a použitou metodiku (přiložit protokol o měření),

3. Údaje o subjektivních potížích a objektivních zjištěních zdravotního stavu exponovaných zaměstnanců, které by mohly souviset s expozicí dané látky (pokud je lze zjistit, zejména od lékařů vykonávajícího závodní preventivní péči).

4. Jiné relevantní údaje, které jsou k dispozici, např. metabolity v moči a krvi, výsledky jiných biochemických vyšetření, genotoxikologická vyšetření a pod.

IV. Státní zdravotní ústav, Centrum pracovního lékařství**1) Zjistí a vyhodnotí pro danou látku :**

- a) lokální účinky při různých skupenstvích (páry, tekutina, prach), dráždivé, senzibilizující a jiné lokální působení na kůži, spojivky, dýchací cesty; po jednorázové či opakované expozici,
- b) možnost absorpce-vedle inhalační, která se předpokládá vždy zejména možnost vstřebávání kůží,
- c) systémové účinky po vstřebání - pokud na základě toxikokinetických informací nelze vyloučit resorpci, účinky akutní, kumulativní, karcinogenní (klasifikace dle IARC a U.S. EPA) mutagenní, účinky na reprodukci, poškození jednotlivých orgánových systémů apod.,
- d) distribuční a metabolické charakteristiky, způsob a formy vylučování,
- e) pro každý relevantní typ interakce kvantitativní charakteristiky účinku jednotlivých látek nebo složek směsi,
- f) čichový práh (odor threshold): [ppm, mg.m⁻³],
- g) přípustné koncentrace nebo jiné analogické hodnoty v jiných státech pro páry, aerosoly, prach - krátkodobé, celosměnové,
- h) účinné koncentrace nebo dávky a to u člověka a z pokusů na zvířatech,
- i) účinky na nižší organizmy a rostliny, např. je-li látka prostředkem na ochranu rostlin (pesticidem), biocidem apod., uvedou se podrobná data,
- j) srovnávací údaje pro látky (směsi) chemicky nebo toxikologicky (farmakologicky) příbuzné.

2) Na základě vyhodnocení údajů uvedených v žádosti a výše uvedených údajů :

- a) navrhne platnou hodnotu PEL a NPK-P pro konkrétní pracoviště a práce, pro něž byly vyžádány, a to do 3 měsíců, ve složitějších případech do 6 měsíců ode dne obdržení podkladů,
- b) uvede metody stanovení (popřípadě jen detekci) látky v ovzduší a meze její detekce,
- c) navrhne způsoby stanovení látky nebo jejích metabolitů (uvést kterých) v biologickém materiálu pokud jsou dostupné,
- d) uvede použité zdroje: citace z literárních pramenů podle platných zvyklostí, u databází název a rok vydání,
- e) výsledky hodnocení s návrhem pro NPK-P a PEL dané látky zveřejní na intranetu hygienické služby.

Poznámka k písm. a): Uvedená hodnota platí však nadále pouze pro danou konkrétní práci na konkrétním pracovišti.

IV. Využití a ověření navržených hodnot

Krajská hygienická stanice bude sledovat pracoviště, resp. práci, pro které stanovila rozhodnutím NPK-P nebo PEL a po uplynutí 12 měsíců nejdéle však 18 měsíců sdělí Státnímu zdravotnímu ústavu - Centru pracovního lékařství zkušenosti s uplatněním stanovených hodnot. Pokud by se ukázalo v průběhu uvedeného období, že se u osob exponovaných chemickým látkám v rozsahu stanovených limitů nebo jejich směsím vyskytují zdravotní obtíže, sdělí tuto skutečnost Státnímu zdravotnímu ústavu - Centru pracovního lékařství neprodleně po jejich zjištění.

MUDr. Michael Vít, Ph. D., v. r.

hlavní hygienik

EPIS